

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

3 De reseruatis in Sexto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Qua excommunicationes late ſint, & Papæ reſeruata in ſexto libro Decretalium.

Vas, vel tres inuenio in hoc poſterio-
ri volumine Decretalium excommu-
nicationes ipſo iure late cum reſer-
uatione ad Summum Pontificem; &
continentur ſub titulo de Sententia
Excommunicationis, & de Penis: nam, ſi quæ ſunt
aliæ, vel explicatæ iam ſunt; vel comuni vſui pa-
rum deſeruiunt.

Prima habetur in c. *Quicumque*, de Sententia ex-
communicationis in 6. ferturque contra eos, qui in
perſonis aut bonis ſuis, aut ſuorum eius grauam,
qui ſententiam excommunicationis, aut ſuſpenſio-
nis, aut interdicti in aliquem tulerunt. Circa quam
primo aduertendum eſt, duas, vel tres eſſe actiones,
ob quas illa cenſura fertur, quibus varia genera
perſonarum comprehenduntur. Prima actio eſt, dare
licentiam aliis ad inferendum huiusmodi grauam
ſeu iniuriam: & hæc comprehendit Reges, &
omnes illis inferiores, qui ibi numerantur. Quæ li-
centia non ſufficit ad excommunicationem incur-
rendam, niſi effectus, ad quem illa datur, fuerit ſub-
ſecutus. Vnde circa talem actionem duplex ibi ad-
ditur limitatio. Prior eſt, ſi licentia reuocata fue-
rit, *re integra*, id eſt, priuſquam aliquis effectus ex vi
talis licentiæ fuerit ſequutus. Quo fit vt, ſi poſt re-
uocatam talem licentiam, iſ, cui data fuerat, ni-
hilominus ad executionem & effectum progredia-
tur, qui licentiam dedit, non incurrat excommuni-
cationem, quia ſatis fecit iam huic legi & alter ex
ſua malicia, & non ex licentia eius operatur. Alia li-
mitatio eſt, vt poſt ſubſecutum effectum talis facul-
tatis, non ſtatim incurrat excommunicationem, ſed
poſt octo dies ſi intra illos non ceſſet iniuria, & bona ſue-
rint reſtituta, aut præ eis ſatisfactum: vnde, ſi hoc fiat
intra illum terminum, non incurretur excommu-
nicatio.

Atque hoc modo intelligendo has duas limita-
tiones: ceſſat obiectio Gloſſæ ibi & omnes respon-
ſiones eius. Aut enim, videri poſtერიorem hanc par-
tem repugnare priori, nam in priori dicitur, vt in-
curratur hæc excommunicatio, niſi re integra licen-
tia reuocetur. Vnde fit, vt ſi ante reuocationem licen-
tiæ res non maneat integra, ſtatim cenſura incurrat:
quod repugnat poſteriori parti, in qua conce-
duntur octo dies ſub conditione reſtituendi. Et re-
ſpondet, vel priorem partem intelligi, quando pro-
greſſum eſt ad iniuriam perſonalem: poſtერიorem
vero ad iniuriam realem ſeu in bonis externis: vel
certe priorem reſpicere tempus futurum: poſtერი-
orem vero reſpicere tempus illud in quo condita eſt
conſtitutio, id eſt, ad iniurias, quæ iam tunc erant
factæ prætextu talis licentiæ. Sed hoc poſterius non
habet fundamentum in textu: & procedit ex falſo
fundamento: nam inter illas duas partes nulla eſt
repugnantia. Male enim inferitur ex priori condi-
tione, ſtatim ac res non eſt integra, incurri cenſu-
ram, ſi licentia non eſt reuocata; nam hoc in textu
non dicitur, nec ex negatione ſequitur affirmatio:
In priori ergo conditione ſolum dicitur, vt non in-
curratur excommunicatio, ſi, re integra, licentia re-
uocetur: vnde certum eſt quædiu res eſt integra, ex-
communicationem non incurri, quia ſemper durat
ſtatus in quo reuocari poteſt abſq. cenſura. Quando
vero incurrat cenſura, poſtquam ex vi talis licen-
tiæ non reuocatur ad iniuriam progreſſum eſt, non
explicatur in illa prima conditione: neque ex illa
poteſt ſufficienter colligi: nam ad hoc addita eſt
ſecunda limitatio, quam propterea cenſeo reſpec-
tato-

*Prima con-
cluſio.*

Incendiarij hoc videtur in rigore ſignificari. Vnde A
Caietanus diſt. cap. 22. ait, intelligi in propoſito in-
cendiariorum non ab actu incendiandi, ſed a vitio: qui enim
malo ſtudio incendit domum, ſegetem, oliuetum, &c. in-
cendiarij crimen incurrit. Reſpondeo, primum neceſ-
ſarium eſſe vt incendium ex certa ſcientia, & praua
voluntate intendatur: nam ſi quis ex negligentia,
etiam notabiliter culpabili, fit cauſa incendiij, præ-
ter directam intentionem & voluntatem ſuam,
non dicitur in rigore & proprietate incendiarius.
Adque ſatis explicant iura, quæ de hoc vitio loquū-
tur, vt patet ex capitulo *Pefimam*, 13. quaſtion. 8. ibi.
Malo ſtudio ſine pro odio, ſine pro vindicta. Et hoc fortal-
ſe ſignificauit Caietanus cum dixit incendiarios dici
à vitio, non ab incendio, ſcilicet quocumque mo-
do facto; nam per vitium fortalſe non intellexit ha-
bitum, ſed prauum illum modum committendi
incendium.

*21
a. concl.*

Dico ergo vterius, ſi quis vnum incendium tan-
tum hoc modo committat, ac propterea excom-
municetur, ac denunciatur, id ſatis eſſe vt illa ex-
communicatione reſeruata ſit Summo Pontifici. Ea-
dem quaſtione, ſi generalis ſententia ab homine
lata ſit contra incendiarios, exiſtimo ſatis eſſe ad il-
lam incurrendam quod ſemel tale delictum com-
mittatur. Quare, ſi ſubſequuta ſufficiens publica-
tio fuerit, erit illa excommunicatio reſeruata. Ra-
tio eſt, quia lex hæc & ſententia punit actum, & non
conſuetudinem; & ab vno actu nomen incendiarij
ſufficienter ſumitur, ſicut nomen homicidæ ab vno
homicidio. Poteſt tamen hic vltimo aduerti in hoc
cap. *Tua nos*, non præcipi prælatis vt hos delinquentes
excommunicent, aut denuncient, ſicut præcipi-
tur in cap. *Conqueſti* (quæ eſt alia differentia notan-
da inter hos textus) ſed tantum eſt in hoc textu ſer-
mo hypotheticus, ſcilicet vt poſtquam per ſenten-
tiam denunciati fuerint, Pontifici ſint præſentandi.
An vero publicandi ſint, nec ne, ordinationibus a-
liorum iurium, & prudentiæ prælatorum commit-
ti videtur. Illorum ergo erit iudicare, an propter v-
num actum expediat talem ferre cenſuram.

*22
De aliis ex-
communicationibus
reſeruatis.*

Sexta cenſura ſumitur ex cap. *Significauit*, de
Sent. excomm. vbi Papa excommunicat clericos,
qui cum excommunicatis à ſe in diuinis officiis
communicant & talium clericorum abſolutionem
ſibi reſeruat. Sed illæ textus in Superioribus eſt
à nobis late tractatus, quia illa excommunicatio eſt
quæſi annexa alteri, ad cuius obſeruantiam ordina-
tur. Hic etiam adiungi poſſet excommunicatio lata
in cap. *Nuper*, de Sent. excomm. vbi communicans ex-
communicato in crimine, in ſimilem excommuni-
cationem incurrit dicitur: vnde, ſi prior excom-
municatio erat reſeruata Papæ, etiam illa quam cō-
trahit communicans in crimine, erit Papæ reſeruata,
vt ſumitur ex c. *Si concubina*, de Sen. excomm. Ve-
runtamen de hac excommunicatione ſufficienter
in Superioribus dictum eſt: reſeruatio autem hæc
non eſt propria Summi Pontificis, ſed communis
ſeu proportionalis omnibus iudicibus: generalis e-
nim regula, quæ ex dicto cap. *Nuper*, colligitur, eſt
vt ſic communicans ab eodem abſolui debeat, à
quo ipſe excommunicatus cum quo communicat.
Quod etiam notauit Nauarrus cap. 27. num. 112.
Quapropter, ſi attente conſiderentur omnia quæ
diximus, ex iure Decretalium ſolum habemus vnā
nouam excommunicationem Papæ reſeruata, quæ
ipſo iure incurritur, ſcilicet contra fractores,
& ſpoliatores Eccleſiarum ex dict. cap. *Conqueſti*: &
præterea duas reſeruaciones adiunctas aliis duabus
excommunicationibus, ſuppoſito quod à prælatis
ferantur. Aliæ vero vel non ſunt excommunicationes
Papæ reſeruata: in tali iure, vel non ſunt
nouæ, ſed in Superioribus ſatis ex-
plicatæ.

*ſeſſionis e-
pilogu.
Nauar.*

te totum tempus futuram. Tamen, quia in illa secunda limitatione expresse dicitur, *vel si ad bonorum capionem occasione ipsius licentia sit processum*, ideo hæc secunda moderatio solum videtur adhiberi quando executio licentiæ solum circa bona externa, & non circa personam facta est: & ideo quoad hoc vera manet sententia. Glossæ, quod in iniuriis personalibus statim incurritur hæc censura sine mora octo dierum, quia in eis textus ille non concedit hanc moram seu moderationem. Et ita senserunt Caietanus cap. 36. de excommunicatione, & Nauarrus in Summa ca. 27. num. 99. Meritoque ita factum est, quia iniuriæ personalis grauior est, difficiliusque habet remedium, & satisfactionem.

Calit.
Nauarr.

4
Secunda ad-
ditio est quæ
censuram hæc
incurritur.

Alia actio, ob quam illa excommunicatio imponitur, est usus talis licentiæ; non enim solum qui licentiam concedit, sed etiam qui illa utitur, hanc excommunicationem incurrit, ut in textu habetur: & intelligendum est de usu includente executionem, & consummatam actionem aliquam ex eis, quæ ibi numerantur, quæ sunt, *occidere, capere, aut grauen alium inferri aliis personis, vel in seipsis, vel in bonis suis, aut suorum*. Vnde, si quis prætextu talis licentiæ aliquid huiusmodi facere tentet, donec illud perficiat, non incurrit hanc censuram. Et quoad grauen in bonis, existimo locum habere priorem moderationem, quæ declarata fuit de eo qui licentiam dedit, etiam in illo qui ea usus est, scilicet quod non statim incurrat censuram, sed post dies octo, si intra illos sublata bona non restituerit, aut pro eis non satisfecerit. Quod patet, cum à simili vel maiori ratione, tum ex illo verbo textus, *Eorum quoque sententia, &c.* ergo cum eadem moderatione explicanda est in subsequenti casu, cum illius capax sit, & odiosa sententia, quantum verba permiserint, lenienda sit.

5
Tertium mo-
dus quo cen-
sura hæc
incurritur.

Tertio loco additur generalis clausula, qua extenditur illa excommunicatio ad omnes, qui tale delictum commiserint propria auctoritate absque aliqua licentia: ac merito, quia non minor est malitia in sic operante, quam in aliis: imo maior esse in hoc videtur, quia & sibi licentiam facit, & delictum per se exequitur. Nihilominus adhibenda est limitatio illa: de conditione restituendi infra octo dies: nam ratio facta hic etiam locum habet. Dubitat vero Glossa ibi, quando inferior hoc exequitur sine licentia superioris, vel post licentiam reuocam, & postea superior factum ratum habeat, an excommunicationem hanc incurrat. Et respondendum censet iuxta distinctionem cap. Cum quis, de Sententia excommunicationis: nam si inferior id fecerit nomine alterius, alter postea ratum habens excommunicationem incurrit, quia talis ratihabitio retrahitur, & mandato seu licentiæ æquivalere censetur. Si vero delinquens non percussit nomine alterius, sed suo, tunc licet alius approbet, & in eo peccet, non tamen incurrit, quia nemo proprie ratum habet, quod eius nomine non est gestum. Et quoad hæc posterioriorem partem res est indubitata, quia est favorabilis. Quoad priorem vero, quia odiosa est, potest dubitari, quia illud cap. Cum quis, loquitur specialiter in casu eius, qui violenter manus in clericum iniicit, & ideo non videtur extendendum ad casus similes. Accedit, quod in dist. cap. Quicumque, distincte fertur hæc excommunicatio in dantem hanc licentiam, exequentem, & sine licentia operantem: & respectu primi solum fertur, quando licentia antecedit delictum, & non reuocatur antequam delictum fiat: ergo illa excommunicatio extendenda non est ad ratihabitionem post delictum subsequutam, quia licet hæc ratihabitio quoad alios effectus mandato æquiparetur, & ideo ad illam extendatur poena lata in mandantem, præcipue quando id in iure exprimitur; nihilominus quando lex non solum id non exprimit, verum etiam requirere vi-

detur conditionem contrariam, scilicet quod licentia antecedit delictum, non est talis poena extendenda. Ac propterea hæc pars videtur mihi satis probabilis, quamuis alia propter similitudinem rationis probabilitate non careat.

Præterea circa grauen, propter quod incurritur hæc censura, aduertenda sunt nonnulla. Primum, necessarium esse ut grauen illud sit illatum per actionem iniuriosam. Ita Caietanus, & Nauarrus. Et colligitur ex textu, tum ex illis verbis, *Occidendo, capiendo, &c.* quæ actionem iniuriosam significant, tum ex illis, *Nisi restituerit, satisfecerit, &c.* nam hæc etiam iniustitiam factam supponunt. Vnde, si aliquis amicitie signa, vel commodata, & gratuita dona, etiam conferri solita, alteri denegeret hoc titulo, quod censuram in eum tulerit, aut latam obleret, non incurret hanc excommunicationem: nam, licet hoc sit onerosum tali personæ, & late loquendo, grauen dici possit, non tamen est iniuriosum, sed ad summum contra charitatem vel amicitiam. Et eadem ratione, si quis à tali persona rigoroſe petat quæ sua sunt quæ fortasse alias non peteret, vel si vindictam, aut poenam iustam delicti procuret absque iniuria per competentem iudicem, non incurret, ob eandem causam.

6
Primum
notandum
circa deli-
ctum huius
censuræ.

Deinde est obseruandum, non solum prohiberi, & puniri has actiones, si fiant contra iudicem ferentem talem sententiam, sed etiam si fiant contra eum qui occasionem præbuit ferendi censuram, scilicet petendo, denunciando, vel quid simile. Item si fiant contra eum, qui obseruat talem sententiam, vel qui ratione illius communicare non vult cum sic excommunicato: omnia enim hæc in textu exprimiuntur. Et ratio est, quia omnibus his modis fit iniuria Ecclesiasticæ potestati aut liberati. Et intelligendum hoc censio de sententia iuridice prolata, ita saltem ut valida sit, nam illa est vera sententia, licet aliquā iniustitiam contineat, nam textus ille generaliter loquitur de sententia censuræ. At vero, si sententia sit nulla, qui ratione illius aliquam iniuriam intulerit dictis personis, non incurret hanc censuram, quia illa sententia non est sententia in re, sed nomine tantum. Denique extenditur hæc actio, non solum si fiat circa has personas, sed etiam circa bona ipsarum vel suorum. Qui autem comprehendantur suorum nomine, explicat Nauarrus ex Ioanne Andrea, Caietano, & aliis, esse in primis omnes personas, quæ sunt de familia, deinde omnes cognatos, item amicos, vel alia simili ratione coniunctos, v. g. magistrum, discipulum, &c. Ac denique quoties vnus grauen rationabiliter redundat in alterum, & hoc respectu fit; nam, ut recte ait Caietanus, hæc lex quoad hanc partem fauorabilis est: & eius prouidentia ac protectio non debet minus extendi, quam impietas offendit.

7
Secundum
notandum
circa idem
grauen.

Vltimo circa reservationem huius censuræ aduertendum est, non statim, ac incurritur, manere reservatam Papæ, sed sub hac conditione, *Si per spatium duorum mensium in ea permanerint*, ut in eodem textu dicitur. Itaque infra duos menses tolli potest à quocumque alias habente ordinariam, vel delegatam iurisdictionem, quia tunc reservata non est, postea vero, si durat, iam manet reservata, quia ita dispositum est.

Qui sui ibi
dicantur.
Nauarr.

8
De reservati-
one huius
censuræ.

Exponitur cap. Eos qui, de Sententia excommunicationis.

Secunda excommunicatio sumi potest ex cap. Eos qui, de Sententia excommuni. in 6. ubi sententia excommunicationis Papæ reservata ipso facto innodatur, qui post obtentam absolutionem à priori excommunicatione Papali sub conditione comparendi coram Summo Pontifice, vel satisfaciendi parti læsæ, talem conditionem non implent.

Ob quod cri-
men excom.
hac reservata
Prior sententia
parti exponitur.

tempore debito. Circa quam observandum est primo, duas esse partes illius decreti, duosque modos incurrendi hanc censuram. In priori agitur de obtinente absolutionem à iudice, ut sic dicam, extraordinario, ob imminens necessitatem, & vrgens impedimentum: & ad hanc partem pertinet prior modus incurrédi hanc censuram: nam illa absolutio non datur, nisi sub onere comparendi, ut supra visum est; & qui talem conditionem non implet, ex vi illius textus incurrat novam censuram eodem modo reservatam. Hæc tamen reservatio non est propria censuræ latæ à Summo Pontifice: & non censetur veluti nova, sed alteri succedens. Illa enim lex generalis est de omni excommunicatione lata à iure, vel ab homine, quando propter necessitatem sublatæ ab alio præter quā ab illo, à quo de iure fuerat auferenda: & proportionem servata, si non expleatur conditio comparendi, incurratur nova excommunicatione reservata illi iudici, ad quem absolutio à priori excommunicatione pertinebat. Atque ita fit ut hæc reservatio non sit propria Summi Pontificis, sed generalis proprii iudicis, ut sic dicam: sed solum quando prior censura pertinebat ad Summum Pontificem, vel per reservationem, vel quia erat ab homine, & lata ab ipso, subsequens excommunicatio illi manet reservata. Ac propter hoc etiam dixi hanc excommunicationem non esse omnino novā, sed alteri succedere, quæ non simpliciter sublata erat, sed sub conditione. Propter quod, ut supra notavi, hæc vocatur interdictum in iure eadem cum præcedenti cui succedit.

In secunda vero parte illius textus agitur de eo, qui ab excommunicatione reservata Summo Pontifici ab eodem, vel legato eius absoluitur cum obligatione comparendi coram ordinario, vel alio designato ad suscipiendam poenitentiam: & satisfactio exhibenda parti læsæ: de quo statuit ibi Summus Pontifex, ut qui eam conditionem, cum primum potuerit, non impleverit, in eandem sententiam ipso facto incidat eodem modo, quo in priori casu dictum est. Unde sicut prioris excommunicationis absolutio ad Summum Pontificem pertinebat, ita hæc illi manet reservata ex vi illius textus. Circa quam parti solum advertendum est, obligationem comparendi coram ordinario, non solum personaliter, seu per se ipsum, sed etiam per procuratorem impleri posse, ut annotavit Caietan. cap. 69. de excommunicatione: quod intelligitur nisi in mandato expresse ponatur obligatio personaliter comparendi: tunc enim, cum mandatum sit iustum implendum est ut sonat, alioqui vero non est nobis addenda restrictio. Illud autem verbum *Quam primum*, moraliter, & prudenti arbitrio intelligendum est: quod in foro exteriori ad iudicem pertinet: in interiori vero ait Caiet. quem sequitur Nauarrus num. 113. ad poenitent. Ego vero existimo magis pertinere ad confessorem. Quanquam si poenitens sequitur probabilem sententiam, confessor teneatur illi conformari.

Sed quæri potest circa hanc partem, an quod in ea statuitur circa Romanum Pontificem, vel legatum eius, locum habeat in aliis prælati inferioribus proportionem servata: ita ut si quis absoluitur ab excommunicatione reservata Episcopo ab eodem, vel eius Vicario sub conditione satisfaciendi parti læsæ, vel alia proportionali, & hanc conditionem postea non impleat, qui sic fuit absolutus, ex vi huius decreti iterum incidat in excommunicationem eidem Episcopo reservatam. Et ratio dubitandi esse potest, quia in illo textu sic incipit hæc posterior pars, *Idem statuimus &c.* Sed in priori parte decisio est generalis quoad omnes prælatos vel iudices Ecclesiasticos: ergo similis erit in hac posteriori parte, cum idem in ea statuatur. Nihilominus dicendum est, hanc censuram non habere locum, nisi

quando præcedens absolutio sub prædicta conditione à Papa, vel legato eius lata est, quia in textu expresse ita dicitur: nam licet non addatur exclusiva, tamen ipsamet impositio poenæ ac censuræ veluti iure suo illam secum affert, quia non est extendenda ultra casum expresse. Erit tenent Caietan. & Nauarrus. Quod vero ibi dicitur, *Idem statuimus, &c.* non refertur ad omnes personas prius numeratas, sed solum ad modum reincidenti in similem censuram in casu ibi expresse. Solum est advertendum, quia Pontifex, vel legatus eius non solum possunt absolvere à censuris sibi reservatis, sed etiam à reservatis Episcopis, & à non reservatis: ideo censuram latam in hac posteriori parte non esse semper reservatam Papæ, sed proportionatam illi, à qua data fuerat absolutio: nam si prior fuit Papalis, etiam subsequens: si vero tantum erat Episcopalis, vel indifferens, similis erit subsequens, quia decretum Pontificis est ut in eandem sententiam incidat: ita enim dicitur in priori parte textus: & in posteriori hanc vim habent illa verba, *Idem statuimus.*

Excommunicatio eius, qui Cardinalem offendit, exponitur.

Tertia excommunicatio referri potest ex cap. Felix, de Poenis in 6. quæ fertur contra eos, qui in Cardinalem Ecclesiæ Romanæ manus iniecerint violentas, aut illum hostiliter fuerit insecutus: & reservatur Summo Pontifici. Circa quam advertendum est, illam ex parte esse latam in canone, si quis suadente, nam Cardinalis sub clerici nomine comprehenditur. Unde ex vi illius iuris excommunicatus esset Cardinalem percussus, ut in eodem textu significatur. In illo tamē cap. addite sunt ampliationes quædam. Prima est, ut hostiliter insequens Cardinalem, etiam si ad manuum iniectionem non perveniat, eandem excommunicationem incurrat: verba textus sunt *Ex insequutione prædicta si ut ex iniectione manuum violenta ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat*: constat autem ex superius dictis eum, qui insequitur clericum, si eum non alsequitur nec corporale nocumentum illi infert, non incurrere censuram illius canonis: est ergo quoad hanc partem censura hic adiecta. Dubitari vero potest, an hæc insequutio intelligatur tantum de Physica, ut sic dicam, vel etiam de morali. Physicam insecutionem voco eam, quæ est per cursum seu motum corporalem, ad finem capiendi, aut percutiendi Cardinalem: moralis vero dicitur ea quæ est per iniurias calumnias, falsa testimonia vel similibus modis, &c. Dicendum ergo est, hic esse sermonem de reali insecutione & Physica, ut omnes exponunt: & ex proprietate ipsius verbi constat, & ex dicendis amplius patebit.

Secunda extensio est ex parte personarum, nam hæc censura non solum comprehendit facientes, & mandantes, & consilium & fauorem dantes; quod commune est censuræ canonis, si quis suadente: sed etiam eum, qui postea receptaverit, vel defensor sit scienter eum, qui sic in Cardinalē deliquit: quod est additum in hoc canone: nam in percussione clerici generatim locum non habet, de hac vero extensione dixi plura circa bullam Cœnæ, excommunicatione 11. ubi reliqua fere quæ ad hoc cap. spectant declaravi. Solum circa mandantes & consulentes adverte propter talem actum non contrahi censuram, nisi subsecuto effectu, ut sæpe in similibus superius est dictum. Oportet autem in præsentia diligenter advertere, quamnam actio mandetur: nam tres sunt actiones hic primo prohibite, scilicet insequi, capere, percutere: extensio vero fit ad mandantes vel consulentes, quamcūque illarum. Inspeci-

10
Exponitur
secunda
pars eiusdē
capitis.

Caiet.

Nauarr.

11
An decisio
capitis quo-
ad secundā
partem locū
habet in in-
ferioribus
Prælati.

11
Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

11

Cap. Felix

de poenis in

6.

Prælati.

Quum ergo est ad actionem quæ mandetur, nam, si illa sequatur est, sufficit. Vt si mandatur insequutio, & alter insequitur, licet non perueniatur ad capturam, incurritur excommunicatio: & sic de aliis. At vero, si vna actio imperetur, & imperatus non illam, sed aliam faciat, ut si mandatus capere, percutiat, & non capiat, non puto sufficere, ut mandans incurrat, nisi postea ratum habeat quod suo nomine factum est, iuxta eundem textum.

Tertio additur in eodem cap. quædam extensio, vel solennitas potius huic censuræ, nimirum quod, quando in tali contumacia perdurauerit, dominicus & festis diebus, pulsatis campanis, publice denuncietur in omnibus Ecclesiis talis loci, ac vicinarum ciuitatum, ac diocesis. Per quam denunciationem non multiplicatur censura, sed solum fit ad maiorem terrorem, & infamiam. Tandem additur reseruatium cum illa exclusiua, *Dantaxat in articulo mortis ab alio possit absolui*. Vbi statim occurrit questio an hinc habeant locum omnes exceptiones posite circa canonem, *Si quis suadente*. Quam in fine huius disputationis generalius tractabimus. Et deinde quoad modum absolutionis specialiter ab hac censura adduntur ibi quædam solennitates seu pœnitentie publicæ, quæ ad forum externum pertinent, & vix credo esse in usu.

Vltimo loco, ut constitutio illa ad effectum perducatur, additur in fine illius textus, *Si Princeps, Senator, Consul, vel alius Dominus siue Rector contra præsumptos prædictos dictæ constitutionis tenorem non fecerit obseruari, tam ipse, quam officiales eius infra mensem postquam res ad eorum notitiam peruenierit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant*. Aduertit autem Nauarrus ad excusandam huiusmodi excommunicationem satis esse ante lapsum mensem causam seu processum incipere: quod intelligo dummodo bona fide id faciant, & non animo eludendi censuram, & non vltra progrediendi. Aduerto etiam hæc vltimam censuram non esse referuatam. Reliqua, quæ hic desiderari possunt, dicta sunt circa Bullam Cœnæ in loco citato.

Aliæ excommunicationes expediuntur.

Quartæ excommunicatio habetur in cap. *Fundamenta*, de Electione in 6. vbi excommunicantur illi, qui Senatorem Romanum eligunt, Principes, aut potentes personas, quæ ibi nominantur. Quæ ad casum pertinet extraordinarium, & particularem, ut bene Nauarr. notauit: & ideo in ea explicanda non libet immorari. Sed videri possunt Angelus Excommunicatio, 5. casu 7. Syluest. Excommunicatio, 7. num. 20. Caiet. cap. 53. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 43. Quinto asseritur potest excommunicatio lata in cap. *Clericus*, de Immunitate Eccles. in 6. vbi Imperatores, & Reges, & omnes inferiores Principes seculares imponentes tributa Ecclesiasticis personis, & ipsæ personæ Ecclesiasticæ soluentes talia tributa sine Sedis Apostolicæ licentia, excommunicantur censura Papæ reseruata. Veruntamen illa censura & constitutio in Clement. 1. de Immunit. Eccles. quoad partem de personis Ecclesiasticis soluentibus hæc tributa absolute reuocatur: quoad alteram vero de Principibus temporalibus imponentibus hæc tributa præcipiuntur obseruari constitutiones Alexandri, & Innocentij III. in Concilio Lateranensib. quæ habentur in ca. *Non minus*, & cap. *Aduersus*, extra de Immunit. Eccles. In quorum prima Alexander ipso facto excommunicat eos, qui ea exigunt, ipsi vero Ecclesiasticis personis licentiam concedit ut absque vlla exactione, communi voluntate Episcopi, & cleri possint hæc soluere ad releuandas communes vilitates, vel necessitates, vbi laicorum bona non sufficiunt, & de necessitate,

A & vtilitate satis constat. In posteriori vero Decreto, & Concilio addit Innocentius, ut etiam ad hanc posteriorem voluntariam solutionem faciendam consulatur prius Summus Pontifex, ad quem spectat communibus vtilitatibus providere. Et similis fere excommunicatio contra exigentes hæc tributa habetur in c. *Quaquam*, de Censib. in 6. Solumque additur, ut qui illam incurrit, non absoluitur, donec integre restituerit & satisfecerit. Et in dict. cap. *Aduersus*, dicitur non solum teneri ad restituendum Rectorem seu Gubernatorem, quia talia bona exegit, sed si ipse intra tempus sui regiminis non restituerit, teneri etiam successorem eius, ut qui succedit in honore, etiam onus participet: ideoque si intra mensem non satisfecerit in eandem incidit censuram. Nulla tamen in his omnibus, ut dixi, adhibetur reseruatio. Additur tamen in Bulla Cœnæ Domini, ut actum, & explicatum est circa clausulam 16. & 17. eius.

SECTIO. IIII.

Quæ excommunicationes late sint in libris Clementinarum, & Summo Pontifici reseruata.

Prima excommunicationibus refertur ex Clementin. 1.5. Verum, de Hæreticis, vbi Inquisitores, vel qui vices eorum gerunt, seu loco eorum ad illud officium agendum deputati, si in viu sui officij ita deliquerint, ut odij, gratiæ vel amoris, luctu aut commodi temporalis obtentu contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate, aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendum, eum quoquo modo præsumperint vexare, ipso facto excommunicantur (præter Episcopos) & eorum absolutio Papæ reseruatur. Episcopis vero pœna imponitur suspensionis per triennium, de qua infra in vltima disput. de suspensione, sec. 5. Suspensione 6. dicemus. Nunc solum circa reseruationem excommunicationis aduerto hic addi illam exceptionem, præterquam in mortis articulo, & vltius adiungi, & tunc satisfactio, præmissa: quod intellige, si, vel quantum fieri possit: nam in eo articulo non est absolutio neganda propter vllam impotentiam, ut sæpius est in superioribus dictum.

Excommunicatio contra religiosos administrantes quædam sacramenta exponitur.

Secunda excommunicatio habetur in Clement. 1. Religiosis, quæ est prima de Priuilegiis, ferturque contra religiosos, qui Sacramentum Vnctionis Extreme, aut Eucharistiæ ministrare, vel matrimoniæ solenni, & re sine Parochiali presbyteri licentia speciali: vel qui excommunicatos à canone præterquam in casibus eius à Pontifice concessu absolunt, vel etiam à sententiis per statuta synodalia aut Prouincialia promulgatis, seu à pœna & culpa (ut aiunt) absoluerent quemquam præsumperint. Talisque excommunicatio Papæ ibidem reseruatur. Circa quæ primo aduertendum est, solum ferri contra religiosos. Vnde, si clerici seculares id faciant, illam non incurrunt: imo, licet aliquis se fingeret religiosum, ut eo prætextu facilius posset adhuc ministranda admitteri, licet peccaret, non incurreret hanc censuram, quia religiosus non est. Incurrunt autem illam, quantum est ex vi illius textus, etiam sacerdotes Societatis Iesu, qui solennem professionem non emisserunt, quia per simplicia vota veri religiosi constituuntur.

C. Quamquam, de Censib. in 6. Solumque additur, ut qui illam incurrit, non absoluitur, donec integre restituerit & satisfecerit. Et in dict. cap. Aduersus, dicitur non solum teneri ad restituendum Rectorem seu Gubernatorem, quia talia bona exegit, sed si ipse intra tempus sui regiminis non restituerit, teneri etiam successorem eius, ut qui succedit in honore, etiam onus participet: ideoque si intra mensem non satisfecerit in eandem incidit censuram.

Prima excommunicatio, in officio suo delinquentes ex Clement. 1. de Hæreticis.

Clement. 1. de Priuilegiis.

Quod huiusmodi censura subiectum.